

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології
факультету № 6**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки судової експертології»
вибіркових компонент освітньої програми третього (доктора філософії)
освітньо-наукового рівня вищої освіти**

**081 Право
(правозастосування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.10.2023 № 9

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 18.10.2023 № 9

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.10.2023 № 9

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС (протокол № 9 від 16.10.2023 року)

Розробники:

Завідувач кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ д.ю.н., професор Щербаковський М. Г.,

Рецензенти:

Професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор Степанюк Р. Л.

Вчений секретар секретаріату вченої ради Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка к. ю. н., професор Коваленко В.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Денна форма навчання

Номер та назва змістового модулю, номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема 1. Етапи формування теорії судових експертиз	12	2	4			6	
Тема 2. Сутність предмету, система судової експертології	12	2	4			6	
Тема 3. Напрями розвитку наукових основ судових експертиз.	10	2	2			6	
Тема 4. Напрями розвитку методів судових експертих	12	2	4			6	
Тема 5. Напрями розвитку організаційних основ судових експертиз	8	2	2			4	
Тема 6. Напрями розвитку правових основ судових експертиз	12	2	4			6	
Тема 7. Напрями розвитку класифікації судових експертиз	12	2	4			6	
Тема 8. Напрями розвитку тактики проведення судових експертиз	12	2	4			6	
Всього	90	16	28			46	Екзамен

Заочна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема 1. Етапи формування теорії судових експертиз	11	1	1			9	
Тема 2. Сутність закономірності, система судової експертології	11	1	1			9	
Тема 3. Напрями розвитку наукових основ судових експертиз.	11	1	1			9	
Тема 4. Напрями розвитку методів судових експертих	11	1	1			9	
Тема 5. Напрями розвитку організаційних основ судових експертиз	11	1	1			9	
Тема 6. Напрями розвитку правових основ судових експертиз	11	1	1			9	
Тема 7. Напрями розвитку класифікації судових експертиз	12	1	2			9	
Тема 8. Напрями розвитку тактики проведення судових експертиз	12	1	2			9	
Всього за семестр	90	8	10			72	Екзамен

2. Методичні вказівки до семінарських занять

ТЕМА 1. Етапи формування теорії судових експертиз

Семінарське заняття 1.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Емпіричні передумови виникнення та розвитку судової експертизи
2. Зародження судово-медичної експертизи

Методичні вказівки:

Емпіричні передумови виникнення та розвитку судової експертизи

Зародження судово-медичної експертизи у середні віка. Залучати лікарів для дослідження пошкоджень на одязі і тілі потерпілого. Зароджується судово-психіатричної експертизи. Виникнення експертних установ в Російській імперії. Формування теоретичних та прикладних основ окремих родів та видів судових експертиз

Література: 1-20.

Семінарське заняття 2.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Зародження та формування судової експертології
2. Створення та розвиток судово-експертних установ

Методичні вказівки:

Зародження та формування судової експертології у середні віка. Емпіричні передумови виникнення та розвитку судової експертизи: накопичення емпіричних фактів у судовій експертизі та інших науках, прояв інтеграційних процесів. Формування теоретичних та прикладних основ окремих положів та видів експертиз. Створення та розвиток судово-експертних установ.

Література: 1-20.

ТЕМА 2. Сутність закономірності, система судової експертології

Семінарське заняття:

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Становлення судової експертології як самостійної науки
2. Поняття та структура окремої експертної теорії,

Методичні вказівки:

Становлення судової експертології як самостійної науки. Поняття судової експертології, її система, що вивчаються закономірності. Функції судової експертології: методологічна, синтезуюча, пояснювальна, прогностична. Взаємозв'язок та розмежування загальної теорії судової експертизи та криміналістики. Вплив суміжних наук на методи судової експертизи.

Поняття та структура окремої експертної теорії, її роль та значення в експертній діяльності. Місце окремих теорій та навчань у структурі судової експертології. Система окремих експертних теорій. Теорія експертної ідентифікації: суть, принципи, форми експертного дослідження. Вчення про експертну діагностику, як різновид криміналістичної діагностики. Інші приватні теорії. Поняття окремих теорій судової експертизи.

Література: 5, 6, 9, 14-20

Семінарське заняття 2.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Теорія експертної ідентифікації
2. Вчення про експертну діагностику

Методичні вказівки:

Основні теорії ідентифікації. Зразки для експертного дослідження, їх види, порядок і суб'єкти отримання. Вільні, експериментальні, умовно-вільні зразки. Вимоги, що пред'являються до зразків порівняння.

Ідентифікаційні експертні завдання. Мета і види експертної ідентифікації. Шуканий і перевіряємий об'єкти. Ідентифікація одиничного предмета по його матеріальним слідах-відбитках. Ідентифікація цілого об'єкта по відокремленим від нього частинам.

Результати ідентифікаційного дослідження. Висновки про тотожність шуканого і перевіряемого об'єктів. Встановлення загальної родової або групової належності шуканого і перевіряемого об'єктів. Поняття «рід» і «група» в судовій експертизі.

Поняття теорії діагностики та її структура.

Література: 5, 6, 9, 14-20

ТЕМА 3. Напрями розвитку наукових основ судових експертиз.

Семінарське заняття.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Об'єкти судових експертиз
2. Предмет судової експертизи
3. Методи та методики експертного дослідження
4. Форми висновків експерта

Методичні вказівки:
Об'єкти судових експертиз. Процесуальна класифікація об'єктів судових експертиз: об'єкти, які мають або не мають процесуального статусу; об'єкти, які представлені слідчим, судом, стороною захисту; отримані експертом, допоміжні. Наукова класифікація об'єктів судових експерти: об'єкти роду (виду), конкретної експертизи:

Предмет судової експертизи. Предмет роду (виду) судової експертизи. Предмет конкретної експертизи. Експертні завдання, їх види. Ціль та зміст діагностичних експертних завдань.

Методи та методики експертного дослідження. Типові та конкретні методики. Класифікація методів експертного дослідження.

Форми висновків експерта. Загальні вимоги до висновків експерта. Класифікація висновків експерта.

Література: 10-20

ТЕМА 4. Напрями розвитку методів судових експертиз

Семінарське заняття 1.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Методи науки та практичної судово-експертної діяльності
2. Загальноекспертні та окремоекспертні методи

Методичні вказівки:

Методи науки та практичної судово-експертної діяльності. Загальнонаукові та спеціальні методи, загально-експертні та окремоекспертні методи. Критерії допустимості використання методів у судочинстві. Тенденції розвитку методів експертного дослідження. Класифікація загальноекспертних методів.

Література: 14, 15, 17-20

Семінарське заняття 2.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Методи аналізу зображень, морфології.
2. Методт якісного та кількісного аналізу складу, структури об'єктів.

Методичні вказівки:

Поняття якісних та кількісних методів аналізу. Методи аналізу зображень, морфології, якісного та кількісного складу, структури та властивостей об'єктів судових експертиз. Поняття неруйнівних методів експертного дослідження.

Література: 14, 15, 17-20

ТЕМА 5. Напрями розвитку організаційних основ судових експертиз

Семінарське заняття.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Державні спеціалізовані експертні установи України
2. Функції державних спеціалізованих експертних установ України

3. Порядок проведення експертизи в експертній установі

4. Підготовка судових експертів

Методичні вказівки:

Державні спеціалізовані експертні установи України. Структура експертно-криміналістичної служби Міністерства внутрішніх справ України. Науково-дослідні судово-експертні установи Міністерства юстиції України. Судово-медичні установи Міністерства охорони здоров'я України. Судово-експертні установи Міністерства оборони України. Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України.

Функції державних спеціалізованих експертних установ України.

Порядок проведення експертизи в експертній установі. Повноваження керівника експертної установи з організації провадження експертного дослідження по постанові слідчого, призначення нових експертиз і перевірки висновків експерта

Підготовка судових експертів. Атестація судових експертів. Реєстр атестованих судових експертів.

Реєстр методик проведення судових експертиз.

Література: 14-20

ТЕМА 6. Напрями розвитку правових основ судових експертиз

Семінарське заняття 1.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Нормативні документи, що регулюють судово-експертну діяльність
2. Проведення експертиз у кримінальному судочинстві

Методичні вказівки:

Нормативні документи, що регулюють судово-експертну діяльність. Закон України «Про Судову експертизу», Постанови Пленуму Верховного Суду України, процесуальні кодекси.

Проведення експертиз у кримінальному судочинстві. Проведення експертиз на стадії досудового розслідування і в суді. Ініціатори призначення експертизи. Повноваження суду в призначенні експертиз. Обов'язкові випадки проведення експертиз. Призначення судової експертизи в експертну установу, одночасно в різні експертні установи, приватному експерту. Особливості призначення додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз.

Структура постанови (ухвали) про призначення судової експертизи.

Література: 10-20

Семінарське заняття 2.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Проведення експертизи в адміністративному та цивільному судочинстві
2. Структура висновку експерта

Методичні вказівки:

Проведення експертизи в адміністративному та цивільному судочинстві. Проведення експертизи до суду на замовлення учасників справи. Проведення експертизи в суді. Обов'язкові випадки проведення експертиз.

Експерт з питань права в цивільному та адміністративному процесах. Характеристика експерта, питання на експертизу, доказове значення висновку.

Керівник експертної установи та його повноваження. Організація та проведення експертизи в експертній установі, перевірка результатів експертного дослідження.

Структура висновку експерта: вступна, дослідницька частини та висновки дослідження. Підстави та структура повідомлення керівника експертної установи і експерта про неможливість дати висновок.

Література: 10-20

ТЕМА 7. Напрями розвитку класифікації судових експертиз**Семінарське заняття 1.**

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Підстави класифікації судових експертиз.
2. Процесуальні види судових експертиз.

Методичні вказівки:

Підстави класифікації судових експертиз.

Характеристика процесуальних видів експертиз: первинні, додаткові, повторні, комісійні, комплексні експертизи.

Література: 14-20.

Семінарське заняття 2.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Система судових експертиз за галузями знань
2. Класи, роди, види судових експертиз.

Методичні вказівки:

Система судових експертиз за галузями знань. Поняття класу, роду, виду судових експертиз.

Класи судових експертиз. Характеристика типових об'єктів та задач: криміналістичні; інженерно-технічні; економічні; товарознавчі; у сфері інтелектуальної власності; психологічні; мистецтвознавчі; екологічні; військові; судово-ветеринарні, гемологічні; судово-медичні; судово-психіатричні експертизи.

Література: 14-20.

ТЕМА 8. Напрями розвитку тактики проведення судових експертиз

Семінарське заняття 1.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Загальні положення тактики проведення судових експертиз.
2. Етап підготовки і призначення судової експертизи.

Методичні вказівки:

Етапи проведення судових експертиз.

Етап підготовки і призначення судової експертизи: прийняття рішення про проведення експертизи; визначення предмета конкретної експертизи; визначення об'єктів, що підлягають експертному дослідженню; визначення виду і черговості виробництва декількох експертиз; вибір часу проведення експертизи; підготовка об'єктів для проведення експертизи; вибір державного експертної установи (підрозділу) або приватного експерта; вирішення питання про необхідність присутності при проведенні експертизи слідчого, підозрюваного та інших осіб; складання захистом клопотання слідчого судді, суду про доручення проведення експертизи.

Література: 17-19

Семінарське заняття 1.

Час проведення: 2 год. (денна форма), 1 год. (заочна форма)

Навчальні питання:

1. Етап провадження експертизи судовим експертом.
2. Заключний етап проведення експертизи.

Методичні вказівки:

Етап провадження експертизи судовим експертом. Стадії експертного дослідження: підготовча, аналітична, порівняльна, синтезуюча.

Заключний етап проведення експертизи. Дослідження, оцінка та перевірка висновку експерта. Визначення ролі висновку експерта в процесі доказування і напрямів його використання.

Література: 17-19

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно-правові акти

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (станом на 09.09.2021) [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text).
2. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 (із змінами і доповненнями, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 25 травня 1998 р.) № 15. [URL:](#)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>

3. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 1343 від 03.11.2015. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text)

4. Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ Міністерства внутрішніх справ України № 1339 від 3.11.2015. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text)

5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змінами станом на 09.09.2021). [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text)

6. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 № 591. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text)

7. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України.: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text)

8. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 8 жовтня 2001 року № 397. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text)

9. Про організацію судово-психіатричної експертизи в Україні: наказ МОЗ України від 2 грудня 2013 року № 1058. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1058282-13#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1058282-13#Text)

10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами станом на 09.09.2021) [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text)

11. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. Відомості Верховної Ради України, 2004. № 40-41, 42. Ст.492. (зі змінами станом на 09.09.2021) [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text)

12. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. Відомості Верховної Ради України, 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.. (зі змінами станом на 09.09.2021) [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text)

13. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 6. Ст. 56. (зі змінами станом на 09.09.2021) [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text).

Основна

14. Експертизи у судочинстві України: посібник / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, І. В. Гори. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 504 с. [URL: https://lira-](https://lira-)

k.com.ua/preview/12767.pdf

15. Клименко Н. І. Судова експертологія : курс лекцій. К., 2007.

16. Макаренко Е. І. Негодченко О. В., Тertiшник Н. Н. Експертизи на досудовому слідстві: посібник. Днепропетровськ., 2001.

[URL:http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2815/1/%d0%a2%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b8%d1%88%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%92.%20%d0%9c.%20%2c%20%d0%9d%d0%b5%d0%b3%d0%be%d0%b4%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9e.%20%d0%92.%2c%20%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%95.%20%d0%86.%20%d0%84%d0%9a%d0%a1%d0%9f%d0%95%d0%a0%d0%a2%d0%98%d0%97%d0%98%20%20%d0%9d%d0%90%20%d0%94%d0%9e%d0%a1%d0%a3%d0%94%d0%9e%d0%92%d0%9e%d0%9c%d0%a3%20%d0%a1%d0%9b%d0%86%d0%94%d0%a1%d0%a2%d0%92%d0%86.pdf](http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2815/1/%d0%a2%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b8%d1%88%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%92.%20%d0%9c.%20%2c%20%d0%9d%d0%b5%d0%b3%d0%be%d0%b4%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9e.%20%d0%92.%2c%20%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%95.%20%d0%86.%20%d0%84%d0%9a%d0%a1%d0%9f%d0%95%d0%a0%d0%a2%d0%98%d0%97%d0%98%20%20%d0%9d%d0%90%20%d0%94%d0%9e%d0%a1%d0%a3%d0%94%d0%9e%d0%92%d0%9e%d0%9c%d0%a3%20%d0%a1%d0%9b%d0%86%d0%94%d0%a1%d0%a2%d0%92%d0%86.pdf)

17. Судова експертологія : підруч. / за заг. ред. В.М.Тertiшника. Харків: Право, 2021. 280 с. [URL:https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4488&download_id=1495](https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4488&download_id=1495)

18. Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12767.pdf>

19. Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование : учеб.-практ. пособие. Харьков: Эспада, 2005. 544с.[URL:https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/UP/SHERBAKOVSKIY_2005.pdf](https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/UP/SHERBAKOVSKIY_2005.pdf)

20. Щербаковский М. Г. Судова експертологія : посібник. Харків, ХНУВС. 2009.. 190 с. [URL https://studfile.net/preview/7249841/](https://studfile.net/preview/7249841/)

21. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с. [URL:http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6020/Provedenni a%20ta%20vykorystannia%20sudovykh%20ekspertyz%20u%20kryminalnomu%20p rovadzhenni_monohrafiia_M%20H%20Shcherbakovskyi_2015.pdf?sequence=1&isA llowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6020/Provedenni%20ta%20vykorystannia%20sudovykh%20ekspertyz%20u%20kryminalnomu%20provadzhenni_monohrafiia_M%20H%20Shcherbakovskyi_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Допоміжна

22. Методичний посібник для працівників органів досудового слідства з питань призначення та проведення судової експертизи / За заг. ред. П. В. Коляди. К: УВПД ГШ МВС України, 2008. 278 с. [URL:https://ru.bglib.org/book/2985774/bdda32](https://ru.bglib.org/book/2985774/bdda32)

23. Пиріг І. В., Бідняк Г.С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с. [URL:https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3719/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9F%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B3.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3719/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9F%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B3.pdf)

24. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с. [URL:https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/monogr.pdf](https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/monogr.pdf)

25. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Судова експертологія: поняття, структура, завдання, функції” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8. 18010003 “Судова експертиза”) / уклад.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель, та ін. Харків: Національний університет “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. 24 с.
[URL:https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0074.pdf](https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0074.pdf)

Інформаційні ресурси

1. Міністерство юстиції України: https://minjust.gov.ua/legal_expertise
2. Київській науково-дослідний інститут судових експертиз МЮ України: [URL:https://kndise.gov.ua/](https://kndise.gov.ua/)
3. Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» МЮ України: [URL:https://www.hniise.gov.ua/](https://www.hniise.gov.ua/)
4. Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності МЮ України [URL:https://intelekt.org.ua/](https://intelekt.org.ua/)
5. Судова незалежна експертиза Україна: [URL:https://ekspertiza.com.ua/uk](https://ekspertiza.com.ua/uk)
6. Незалежний інститут судових експертиз: [URL:https://nise.com.ua/](https://nise.com.ua/)